

Нестеренко Тетяна Василівна
аспірантка
Донецький державний університет
внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ОЗНАКИ СУБ'ЄКТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 126-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Формування механізму кримінально-правової протидії кримінальним правопорушенням передбачає потребу в удосконаленні елементів складу суспільно небезпечного діяння, що надає можливість більш ефективно впливати на кримінально протиправну поведінку. Як правило, більшість законодавчих змін спрямовані на удосконалення форм реалізації об'єктивної сторони та ознак суб'єктивної сторони. Однак існують випадки, коли аналізу підлягають кримінально-правові ознаки суб'єкта кримінального правопорушення.

Аналізуючи ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, необхідно відзначити, що відповідно до ст. 22 та вказаної кримінально-правової норми, такою є фізична осудна особа, якій на момент вчинення кримінального правопорушення виповнилось 16 років. Одночасно із цим, у науці кримінального права одним із актуальних питань залишається доцільність зниження віку кримінальної відповідальності за домашнє насильство. Проте більшість науковців обстоюють позицію щодо недоцільності такого рішення.

Так, наприклад А.Я. Шугало вказує, що встановлення кримінальної відповідальності у віці з 14 років є виправданим лише у разі вчинення посягань, які характеризуються підвищеним ступенем суспільної небезпеки. Домашнє насильство, своєю чергою, до таких не належить. Більше того, за подібні з цим посяганням кримінальні правопорушення, такі як побой і мордування (ст. 126 КК України), катування (ст. 127 КК України), відповідальність настає з 16 років. По-третє, підлітковий вік є періодом формування людини як особистості, а отже, навряд чи така особа здатна критично ставитися до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння [1, с. 118].

Одночасно із цим видається не зовсім доцільним вважати зниження віку кримінальної відповідальності за домашнє насильство

неаргументованим рішенням. Так, наприклад, у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» законодавець надає визначення поняття «дитина-кривдник», під яким пропонує розуміти особу, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі. До того ж, у ч. 10 ст. 28 законодавчого акту вказується, що у разі притягнення кривдника, зокрема дитини-кривдника, до кримінальної відповідальності судом на нього може бути покладено обов'язок пройти пробацийну програму відповідно до пункту 4 частини другої статті 76 Кримінального кодексу України [2]. Звичайно, не можна не погодитись із позицією вченої щодо наявності нульової статистики щодо фактів вчинення домашнього насильства дітьми у віці 14-15 років, проте аналогічна ситуація складається і щодо осіб 16-18 років. Вказане може бути пояснено специфікою жертви та відповідно суб'єкта.

Як вірно відмічають О.О. Дудоров та М.І. Хавронюк, «дзеркально» щодо потерпілого від домашнього насильства його суб'єкт також певною мірою спеціальний – це така осудна особа, яка досягла 16-річного віку, яка є одним з подружжя чи колишнього подружжя або іншою особою, з якою потерпілий перебуває або перебував у сімейних або близьких відносинах [3, с. 78]. Отже, фактично найбільш розповсюдженими та типовими є випадки вчинення домашнього насильства щодо подружжя або колишнього подружжя, де суб'єкту із високою ймовірністю вже виповнилось 18 років. Проте вказівка у диспозиції статті на можливість вчинення домашнього насильства щодо «іншої особи, із якою потерпілий перебуває або перебував у сімейних або близьких відносинах» не унеможливує ситуації вчинення такого діяння особою у віці 14-15 років, поготів із урахуванням того, що галузеве законодавство також передбачає статус «дитини-кривдника», вікову нижню межу якої не обмежено. Необхідно відзначити, що випадки, коли особи у віці 14-15 років вчиняють домашнє насильство є непоодинокими у зарубіжних країнах.

Так, відповідно до статистичних даних, отриманих Бюро статистики та досліджень злочинності (Новий Південний Уельс), у Великій Британії станом на 2014 рік було виявлено 1,6% осіб, які вчинили домашнє насильство у віці 10-11 років; 12,4% осіб, які вчинили таке діяння у віці 12-13 років та 33,9% осіб – у віці 14-15 років [4].

Таким чином, із урахуванням наведеного, а також з метою створення превентивного механізму реагування на потенційно можливі випадки вчинення такого діяння особами до 16 років, видається доцільним підтримати позицію вчених, які вважають за потрібне знизити до 14 років вік кримінальної відповідальності за домашнє насильство.

Література:

1. Шугало А. Я. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні : дис. ... д-ра філософії в галузі права : 081. Львів, 2025. 229 с.

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

3. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2019. 288 с.

4. Freeman Karen. Domestic and family violence by juvenile offenders: offender, victim and incident characteristics. URL: https://bocsar.nsw.gov.au/documents/publications/bb/bb101-150/bb136-report-domestic-and-family-violence-by-juvenile-offenders.pdf?utm_source=chatgpt.com

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-139>

Беляков Максим Сергійович,

аспірант юридичного факультету

Вищий навчальний заклад «Національна академія управління»

м. Київ, Україна

НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОЛОГІЧНІ СТАНДАРТИ ТА ТЕХНІЧНІ РЕГЛАМЕНТИ: ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ

Національні екологічні стандарти відіграють важливе значення у захисті екологічних прав людини. На сьогодні алгоритм введення стандартів у правову систему України визначається механізмом взаємодії національних екологічних стандартів та технічних регламентів. Національні стандарти не є специфічним різновидом нормативно-правових актів, оскільки зазвичай не є обов'язковими до застосування. У зв'язку з цим, національні стандарти можна вважати нормативно-технічними документами, які можуть діяти як в межах правової системи держави, так і поза нею.

На даний час функціонує така формула взаємодії національних екологічних стандартів та технічних регламентів: такі стандарти є одним із ключових (хоча і не єдиним) способом забезпечення відповідності продукції вимогам технічних регламентів (наряду із